

2. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 року в редакції Закону України від 21 червня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 252.
3. Про затвердження Інструкції про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 10 лютого 1995 року № 7 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0061-95>.
4. Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян – підприємців, які отримали такі дозволи: постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 302. Офіційний вісник України. 2002. № 12. Ст. 574.
5. Про затвердження Переліку типів устаткування, для яких розробляються нормативи граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 16 серпня 2004 року № 317. Офіційний вісник України. 2004. № 36. Ст. 2436.
6. Постанова Верховного Суду України від 6 березня 2018 року у справі № 607/4516/17. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72693712>

Ключові слова: атмосферне повітря, викиди, забруднюючі речовини, стаціонарне джерело забруднення, правова охорона.

Ключевые слова: атмосферный воздух, выбросы, загрязняющие вещества, стационарный источник загрязнения, правовая охрана.

Key words: air, emissions, polluting substances, stationary source of pollution, legal protection.

БОРДЕНЮК ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту,
кандидат юридичних наук*

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ

Особлива роль землі в житті суспільства, характер і масштаби земельних перетворень є одним з вирішальних факторів, які визначають її роль в становленні і розвитку нової соціально-економічної формації в Україні. В системі соціально-економічних категорій земельні ресурси і земельні відносини є особливим блоком у зв'язку з властивостями землі як специфічного об'єкту власності [1].

Державна політика повинна бути спрямована на ефективне, раціональне та екологічно безпечне використання землі, повинні бути

задіяні механізми щодо стимулювання землекористувачів та викликання у них зацікавленості щодо екологізації землекористування та ефективного економіко-господарського використання землі [2]. Виконанню цих завдань сприяє реалізація органами державної влади своїх повноважень як суб'єктів земельних правовідносин у питаннях права на землю, надання і вилучення земель. У зв'язку з тим, що метод державно-правового регулювання прямо суперечить адміністративно-правовим методам, необхідною умовою вступу держави в цивільний оборот є відмова цього суб'єкту від деяких притаманних йому характеристик (суверенітет, влада) [3].

Існує думка, що в земельному законодавстві слід розширити державну власність на землю, оскільки без цього держава не може у повній мірі забезпечувати оборону і безпеку, захищати свої кордони, розвивати єдину інфраструктуру, транспорт і зв'язок, охороняти природу [4]. Однак, ця позиція суперечить конституційно закріпленому принципу рівноправності всіх форм власності.

Змістом права державної власності, як і інших форм власності, є право володіння, користування і розпорядження державою приналежними їй землями. Це твердження часто обговорюється в літературі. Вчені ведуть дискусії про те, чи розкривається зміст права державної власності цими трьома повноваженнями. Деякі вчені схиляються до висновку, що дані повноваження необхідно доповнити ще одним повноваженням, право на яке є тільки у власника-держави. Це повноваження – управління державною власністю [5].

Конституцією України суб'єктами права власності на землю визнаються Український народ і держава, від імені яких виступають органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В ході здійснення правомочності суб'єкта земельного права, держава розмежовує свої повноваження між органами державної влади (законодавчої, виконавчої і судової) та органами місцевого самоврядування, кожний з яких земельним законодавством наділений спеціальними повноваженнями суб'єкта земельних правовідносин.

Держава як власник землі володіє, користується і розпоряджається цією землею в інтересах передусім держави, а останні не завжди збігаються з інтересами народу. Так як органи державної влади від імені держави визнаються суб'єктами відносин права власності, то виникає питання про межі здійснення ними прав власника на земельні ресурси. Помилково широко поширена думка про те, що власник без будь-яких обмежень може вільно володіти, користуватися і розпоряджатися майном, має відношення не тільки до приватної, але й до державної власності. Право державної власності на землю не має абсолютного характеру. Саме тому органи державної влади не можуть вільно володіти, користуватися і розпоряджатися природними ресурсами на шкоду інтересам громадян і суспільства.

Майно, яке перебуває в публічній власності, формально належить невизначеному колу осіб – всім громадянам держави, що становить публічно-правовий союз (державна власність). У всіх видах публічної власності правомочності власника здійснюють органи державної

влади. Відносини власності на землю в будь-якій її формі та елементи змісту права власності (володіння, користування і розпорядження) повинні переслідувати мету задоволення публічних інтересів нинішнього та майбутнього поколінь.

Розмежування державної власності на землю, є основою для подальшого нормального функціонування земельного ринку. Наділення конкретного органу державної влади певною земельною власністю дозволить не тільки активніше залучати її в цивільний оборот, але й підвищить відповідальність суб'єкту за її раціональне використання або розпорядження.

Після остаточного розмежування державних земель, з однієї сторони, зростає роль держави в створенні конкурентного ринкового середовища для підтримки ефективного власника землі, а з іншого боку – у створенні єдиного правового та інформаційного простору для державного управління всім земельним фондом країни.

Згідно чинному земельному законодавству, розмежування державної власності на землю здійснюється на підставі переліків конкретних земельних ділянок, на які виникає право власності у відповідних публічних суб'єктів. Підставою внесення земельних ділянок у зазначені переліки є поділ Земельним кодексом зазначених земель по категоріях. Тобто категорії земель є основою системи критеріїв віднесення конкретних земельних ділянок до відповідного виду публічної власності [6].

Така підстава розмежування цілком виправдана, тому що правовий режим земель визначається виходячи з їхньої приналежності до тієї або іншої категорії. Отже, для розмежування державної власності на землю даний інститут має велике значення. Розмежування державної власності на землю відбувається також відповідно до того, яке значення для території має та або інша земельна ділянка, включена в певну категорію. На жаль, на сьогодні даний закон належним чином не виконується.

При дослідженні підстав виникнення прав на землю надання і вилучення земель також розглядають, як правовий інститут земельного права.

У галузі земельного права існує інститут надання і вилучення земель, а в галузі земельного законодавства – інститут виникнення прав на землю та інститут припинення прав на землю. Таким чином, надання і вилучення земель органами державної влади можуть бути представлені відповідно, як субінститути земельного законодавства. Характерно, що неспівпадіння системи права і системи законодавства пояснюється тим, що законодавець при виданні нормативних актів виходить не тільки з існуючої системи права, але й з ряду інших факторів, у тому числі суб'єктивних, орієнтується, головним чином, на предметні ті цільові критерії.

Правове регулювання надання і вилучення земель займає важливе місце в механізмі державно-правового впливу на суспільні відносини, являє собою інструмент суспільства і держави по здійсненню своїх цілей: визнання і забезпечення прав і свобод людини і громадянина, державотворення, формування громадянського суспільства. Разом з

тим, органи державної влади зацікавлені в ефективному правовому регулюванні суспільних відносин, що виражається у співвідношенні між результатами правового регулювання і поставленою перед ними метою.

Список використаної літератури:

1. Деякі інституційні аспекти земельних відносин в Україні: стан та напрямки вдосконалення [Наук. видання] / НАН України, РВПС України [І.К. Бистряков, О.С. Новоторов, Т.С. Ніколаєнко, О.О. Кучер, В.М. Будзяк]. – К., 2002. – 134 с.
2. Тимошевський В.В. Землеустрій в системі земельних відносин та його роль у забезпеченні переходу на модель сталого землекористування // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Землевпорядна освіта, наука та виробництво: сьогодення та перспективи очима молодих вчених»]. – 2003. – С. 78.
3. Головизнин А. Некоторые вопросы участия в гражданском обороте органов государственной власти // Хозяйство и право. – 1999. – № 6. – С. 59-66.
4. Новоторов О.С. Земельні відносини в Україні: стан та перспективи розвитку // Матеріали Міжнар. наук. конф. [«Земельні відносини і просторовий розвиток в Україні»] / НАН України, РВПС України. – К., 2001, Ч. 1. – С. 15-22.
5. Аксененко Г.А. Право государственной собственности на землю в СССР. – М., 1950. – 269 с.
6. Столярчук Ю. Наукові засади розмежування земель державної та комунальної власності // Вісник Львівського державного аграрного університету: Землевпорядкування і земельний кадастр. – Львів, 2002. – № 5. – С. 195-199.

Ключові слова: органи державної влади, земельні правовідносини, правосуб'єктність, державно-правове регулювання.

Ключевые слова: органы государственной власти, земельные правоотношения, правосубъектность, государственно-правовое регулирование.

Key words: public authorities, land relations, legal personality, state regulation.

ПЛАТОНОВА ЄВГЕНІЯ ОЛЕГІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

Законодавче закріплення земель житлової та громадської забудови в структурі земель країни потребує належного забезпечення правових вимог до їх охорони. Від екологічного становища цих земель, насампе-